

4. Більш детально про аналіз розмежування предметів «історичної національної економії» і «теоретичної національної економії» див.: *Ойкен В.* Основы национальной экономики: Пер. с нем./ Общ. ред. В.С. Автономова и др. – М.: Экономика, 1996. – 351 с. – С. 46.

Колот А.М.

д.е.н., професор

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ІНСТИТУТИ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ І СУСПІЛЬСТВА: СУЧАСНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ТА РОЗВИТОК

Економічна теорія досліджувала і по суті продовжує досліджувати функціонування економічних систем здебільшого у контексті взаємодії двох ключових інститутів – ринку та держави. Традиційною була та залишається дискусія щодо співвідношення рольових функцій ринку та держави, діапазон точок зору при цьому коливається у межах від повного заперечення держави як економічного суб'єкта до пріоритетності цього інституту в структурі сучасної економіки. Домінування в економічній науці останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. ортодоксальних ліберальних теорій, що сформували так званий економічний «мейнстрім», спровокувало достатньо критичне ставлення до держави як економічного суб'єкта, доцільності державного втручання в процеси економічного розвитку. Проте сформована на початку 80-х рр. ХХ ст. на цій теоретичній ідеології економічна політика західних країн водночас потерпіла фіаско під натиском глобальної економічної кризи та її наслідків.

Об'єктивні закономірності еволюції економічної системи, що проходять сьогодні під лозунгом глобалізаційних процесів та характеризуються динамізмом, масштабністю та багатовекторністю змін, висувають нові складні завдання перед економічною наукою. Кожний етап розвитку економічної системи пов'язаний, передусім, з переоцінкою ролі як домінантних ресурсів, так і інститутів, що забезпечують її повноцінне функціонування. Так цілком очевидно, що постіндустріальний етап еволюції суспільства визначається формуванням нової конфігурації інститутів, трьох сил, які представлені державою, ринком та організаціями (бізнесом). Проголошення нової

конфігурації «каркасу» сучасної економіки і, головне, усвідомлення її сутності, вимагає виявлення ролі кожного з цих інститутів, їх суперечностей та варіантів взаємодії.

Ринок, як перший і найбільш традиційний інститут вищезазначеної тріади, демонструє свою здатність адаптуватися до технічних, технологічних, соціальних викликів сьогодення, що набувають глобального характеру. Усталені межі класичних ринків розмиваються, з'являються та інтенсивно розвиваються принципово інші їх типи. Нова економіка набуває ознак масштабного, глобального мережевого ринку, механізм функціонування якого набуває інших властивостей та модифікацій. Проте модифікований ринок продовжує продукувати невизначеність, а його учасники змушені перебувати у розмитих світах [1], що актуалізує процеси його регулювання.

У новій трьохелементній структурі сучасного суспільства значних трансформацій зазнає інститут «держава», а також форми її взаємодії з іншими складовими тріади [2]. При цьому, і це головне, питання не в тому бути чи не бути державі в економіці, більшою чи меншою має бути її присутність в економічному житті, а в тому – що є змістом її економічної функції, який інструментарій її впливу, формат взаємодії з іншими інститутами, які цілі державного втручання та його наслідки. В сучасних умовах, що ускладнені глобалізацією світової економіки, розвитком інформаційно-телекомунікаційних технологій, соціалізацією, формуванням мережевої економіки та обтяжені нестійкістю, нелінійністю, асиметрією економічного розвитку, держава не може залишатись осторонь проблем, з якими зіштовхуються країни, без ризику її розвалу і (або) втрати влади [3]. Вона є ініціатором структурних перетворень, виробником суспільних благ, ринковим арбітром, законодавцем, суб'єктом соціального партнерства.

Сучасна держава приречена на активну взаємодію з іншими інститутами та розв'язання всезростаючих економічних та соціальних завдань. І, на нашу думку, концепт «більше держави» означає не одержавлення економіки, а створення за активної участі держави передумов, які відкривають нові можливості для розвитку бізнесу, перетворюючи останній на самостійний елемент сучасної суспільної структури. Очевидність та безальтернативність участі держави у забезпеченні стійкого розвитку, обмеженні монополізмом, боротьбі з недобросовісною конкуренцією, гарантуванні рівних можливостей, встановленні єдиних правил гри дає підстави говорити про «друге

дихання» державного капіталізму. І найхарактернішою його ознакою є нові форми взаємодії, тісна співпраця (саме співпраця, а не суперництво) держави і бізнесу. В останні десятиліття партнерство держави і бізнесу в розвинутих країнах трансформувалось у ключовий фактор розвитку національних економік, а отже потребує окремих наукових досліджень.

Досвід державно-приватного партнерства дозволяє засвідчити, що принципово нові форми їх взаємодії, які характеризуються горизонтальними зв'язками та партнерством, не узгоджуються ані з положеннями кейнсіанства, ані з висновками представників ліберальних теорій. Адже мова не йде про посилення ролі держави чи її послаблення, оскільки кількісний вимір рівня державного втручання в економіку не здатний пояснити сутність процесів, що відбувається у сучасній ринковій економіці. На практиці утверджується зовсім інший формат взаємодії держави і капіталу, відбувається одночасне і посилення (в одних сферах), і послаблення (в інших) участі держави в розв'язанні надскладних завдань забезпечення стійкого розвитку.

Об'єктивна реальність функціонування сучасних національних моделей змішаної економіки засвідчує, що державно-приватне партнерство значно посилює можливості стійкого економічного та соціального стійкого розвитку економіки завдяки об'єднанню ресурсів і можливостей обох суб'єктів – держави, з її власністю та регулюючою функцією, та бізнесу, з його капіталом і передовими практиками менеджменту та інновацій.

Отже розуміння нової конфігурації суспільного феномену: ринок-держава-організації(бізнес) своїм продовженням має формування сучасного економічного мислення, що здатне опанувати нову філософію забезпечення стійкого розвитку.

Список використаних джерел

1. *Флигстин Н.* Архитектура рынков: экономическая социология капиталистических обществ XXI века [Текст] / пер.с англ. А.А. Куракина; под науч. ред. В.В. Радаева; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». — М. : Изд. Дом Высшей школы экономики, 2013.

2. *Колот А. М., Поплавська О. М.* Держава і бізнес : новітні тенденції взаємодії та забезпечення стійкого розвитку // Соціально-трудові відносини : теорія і практика. — 2016. — №2(12) — С. 8–10.

3. *Эльянов А.* Государство в системе догоняющего развития // МЭиМО. — 1998. — №3. — С. 60—63.